

dalmi-politikai kérdésekre alkalmazott szerződéselméleti megközelítéshez. A rawlsi problémafelvetés aktuális voltát (miként képzelhető el a különféle demokratikus és nem demokratikus, de tisztességes népek békés együttélése illetve együttműködése?) sem kell külön bizonygatni, még ha az általa adott válaszok időnként valóban túl általánosnak és elvontnak tűnnek is. A könyv mindezzel együtt azonban inkább „haladóknak” ajánlott; aki csak ismerkedik Rawls filozófiájával, annak elsőként *Az igazságosság elmélete*hez érdemes fordulnia. Emellett persze jó bevezetést jelenthet Rawls gondolkodásába a *Visszatérés a közös gondolkodás eszméjéhez* című tanulmány is, amely (az eredeti kiadáshoz hasonlóan) szerencsére a jelen kötetben is szerepel.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Krokovay Zsolt,
L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008,
222 oldal, 2200 Ft)

Száműzve, de le nem győzve Kéthly Anna emigrációs levelezése 1957–1976

Kéthly Anna 1889-ben született Budapesten egy kilencgyermekes munkáscsalád második gyermekeként. 1917-től a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Ma-

gyarországi Magántisztviselők Szövetségének tagja, majd a vezetőségbe is bekerül. A bolsevikokkal szemben a szociáldemokrácia önállóságát választja. 1922-től országgyűlési képviselő; különösen interpellációival irányítja rá a figyelmet a szociális helyzetre. Munkáját bizonyos fokig ellenfelei is elismerik: bevonják a kiugrásról folytatott előkészítő tárgyalásokba.

1945 novemberétől 1948 februárjáig – mint az egyik legrégebbi képviselő – pártjának frakcióvezetője és a parlament alelnöke. Mivel a kommunistákkal való egyesülés legnagyobb ellenzője, 1948-ban eltávolítják a pártból, majd 1950-ben letartóztatják, és csak 1954-ben kap bírói ítéletet, amikor is életfogytiglannal sújtják. Nemzetközi nyomásra szabadul.

A forradalom alatt az újjáalakuló szociáldemokrata párt vezető személyiségeként a kommunistákról való leválást sürgeti. November 1-jén Bécsbe utazik, ott éri államminiszteri kinevezése. Ebben a minőségében kéri fel Nagy Imre, hogy legyen az ország hivatalos ENSZ-képviselője. November 5-én érkezik meg New Yorkba, bár írásbeli felhatalmazását már nem kapja meg. Ekkor kezdődik haláláig tartó odüsszeája, melyet a magyar demokrácia érdekében jár végig.

Küldetéséről 1958-ban így ír: „az emigrációnak nem lehet más kötelessége, mint annak munkálása,

hogy otthon a magyar nép szabadon kifejezhesse akaratát. Hogy mi ebben részt vehetünk-e majd, hogy a politikusok és diplomaták hazatérhetnek-e, vagy úgy járnak, mint a legtöbb emigráció a történelemben, vagyis elkopnak idekinn, míg odabenn az élet nélkülünk is továbbfolyik, ez nem lehet döntő szempont a kötelesség elvégzésében.”

Az emigráció útjai ennek megfelelően röögösek. A mindenkori nagyhatalmi politika árnyékában, kiteve a nemzetközi diplomáciai küzdelem árapályainak, a sok-sok emigráns szervezet és csoport között közös ügyet kell szolgálnia. Közöset ugyan, de saját politikai megközelítése szerint gondosan körülhatárolva azokat a témákat, amelyekben együtt tud működni másokkal, illetve amelyekben nem köt kompromisszumot.

Kéthly Anna hagyatéka – melyet halála után Bölcsöldi Andor az OSZK-ban helyezett el – a magyar történelem rendkívül fontos dokumentuma, amennyiben kívülről figyeli mind a Kádár-korszak belpolitikai történéseit, mind pedig azt, ahogyan a szabad világ arra reagál. A veterán politikus mindvégig rendkívül tisztán lát: „Két gyűlölet él itt künn is a diktatúra ellen. Az egyik a népek politikai és gazdasági kizsákmányolása miatt fordul a diktatúra ellen. A másik azért, mert azt a két-száz-négy-száz és még több millió fogyasztót, akik a diktatúra alá tartoz-

nak, nem ő zsákmányolja ki. Ha a diktatúra hajlandó volna velük olyan üzenetet kötni, hogy a kizsákmányolás közös alapon történjék, akkor nem volna semmi kifogásuk ellene.”

Zichy Mihály válogatása jó keresztmetszetet ad Kéthly Anna emigrációban kifejtett munkásságáról, amelyet jegyzetapparátus és fényképgyűjtemény tesz teljessé. Szellemi örökségének ismerete azért nagyon fontos, mert azt a baloldalt állítja elénk, amely ízig-vérig demokrata. Nem kacérokodik a diktatúrával, s bár úgy gondolja, hogy tudja a megoldásokat a társadalom bajaira, nem törekszik kizárólagosságra, nincsenek messianisztikus elképzelései saját magáról. Ezért nem kirekesztő, nem gyűlölködő. Mindenféle diktatúra, így a bolsevik típusú állambe rendezkedés kérlelhetetlen ellenfele.

Azon persze már lehet vitatkozni, hogy az általa kínált megoldások mennyire állták ki az idő próbáját. Ám Kéthly Anna életét mégsem ez minősíti. Mindaz, amit az emigrációban tett, egyfajta híd a diadalmas '56-os forradalom és annak szellemi öröksége, a rendszerváltoztatás között. Egyfajta palackposta, amely – Zichy Mihály munkájának köszönhetően – talán eljut a címzettekhez.

SZENTPÁLY-JUHÁSZ MIKLÓS

(Szerkesztette Zichy Mihály,
Széphalom Könyvműhely, Budapest,
2007, 352 oldal, 3300 Ft)